

Búcsú Kozma Lászlótól

(1934 – 2023)

2023. február 27.

Nagyon nehéz megszólalni. „Nagyon fáj! Nem megy?” – írta Arany János a kéziratra, mikor Juliska lánya halálát akarta volna megverselni.

Kozma László búcsúzása persze nem volt váratlan, de mikor bekövetkezett, mégis villámcsapás. És most itt állunk értetlenül, és azt kérdezzük, hol van Ő. Körülöttünk, akik ismertük, akik mellette, vele éltünk és dolgoztunk, most nagyon nagy az úr. Igaz, már régóta a magunk útját járjuk, de mindig biztos támasz volt a tudat, hogy hozzá, aki mesterünk volt, újra meg újra visszatérhetünk, s nála az egy tőről fakadt régi barátok is újra találkozhatunk.

Ki volt hát Kozma László nekünk, és ki volt szakmájának, a hazájának?

Pest-környéki gazdálkodók és iparosok családjából származott. Innen örökölte reálérzékét az anyagi szerkezetek és a gazdaság, a pénzügyek dolgaiban. De innen örökölte vallását és erkölcsét is. Rugalmasságát, és a szakítási határoknak az artistához méltó biztos érzékelését.

Kozma László 1956-ban, 23 éves végzős egyetemistaként ott menetelt a Gellért térről a Bem tér felé, de mert politikai szereplésre sosem vágyott, némi szerencsével sikerült befejeznie tanulmányait. Mérnöki működését az UVATERV-nél kezdte, de már 1963-ban a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium munkatársa lett, és mind jelentősebb szerepet kapott a közúthálózat induló megújításának irányításában. 35 éves volt, amikor kinevezték az Útosztály vezetőjének.

Ezekben az években a készülődő „új mechanizmus” a korábbinál kevésbé merev, életszerűbb világot ígért. A párton kívüli Kozma Lászlónak szerencséje volt – főnökei is hajlottak a bigott módszerek észszerűsítésére, a szűklátókörű káderek lecserélésére. Ő ráadásul Nyugaton is körülnézhetett, nyelvtudása révén 1969-ben fél évet tölthetett Franciaországban az Útügyi Igazgatóság vendégként.

Tapasztalatokban gazdagon tért haza onnan, s rögtön hozzálátott ezek meghonosításához. Ezzel szinte felborította a magyar úthálózat megújításának korábbi elképzeléseit, de az eredmények őt igazolták. Mintegy öt év alatt fontosabb útjainkon a makadám burkolatokat aszfalttal sikerült felváltani.

Fiatalt, dinamikus munkatársakkal vette körül magát, s módszereiben is mellőzött minden korábbi bürokratikus merevséget. Mércéje a teljesítmény és a siker volt. Igyekezett minden szabad és megszerezhető fillért aszfaltra váltani, mert tudta, hogy a motorizáció nem állítható meg a szocialista tábor határán, s autóutak hálózata nélkül nincsen modern gazdaság és társadalom.

Újszerű, kissé öntörvényű módszerei a politikusokban természetesen megütközést keltettek. Így amikor a tárca élére új vezetők kerültek, Kozma László körül elfogyott a levegő. Ő más keretek között próbálta folytatni munkáját, de az ország gyorsan romló gazdasági helyzete az utak modernizációját egyébként is lefékezte. Az időközben kiépült magyar építőipar ezekben az években külföldön keresett munkát, hogy kapacitásait átmentse. Néhány évre Kozma László is Afrikába költözött. A 80-as évek közepén azonban újra bekapcsolódott a hazai autópályák és a közút-kezelő szervezet irányításába.

Neki tehát sokrétű és múlhatatlan érdeme van abban, hogy a mai Magyarországon a közúti közlekedés pályája, miközben a gépjárműállomány harmincezerről százszorosára szaporodott, zömmel mégis kielégíti a motorizált, az autóhasználó társadalom igényeit. Hogy ezen a hálózaton személygépkocsik tömegével és negyven tonnás kamionokkal biztonságosan

és nagy sebességgel lehet közlekedni. S hogy ezen a réven iparunk világszínvonalú beruházások fogadására képes. Ennek volt ő nyugdíjazásáig szerény és szorgalmas munkása.

Mi volt az ő módszere? Mi volt a titka?

Mindenek előtt jó műszaki ember volt. Ismerte-e a legújabb mérnöki tudományokat? Tudta-e a számítások, a kémia és statika, a számítástechnika részleteit? Ki tudja? Ő sosem villogott ezzel. De magabiztosan érezte a fizikai folyamatok működésének törvényeit. És érezte a világ mozgásának irányait, szükségleteit is. Sem a műszaki megoldásokban, sem a pénzügyekben nem engedte magát gúzsba kötni sem dogmák, sem szabályzatok által. Mindig azt kereste, mi mire jó, s mi a jövő, mi a cél. A szabály csak addig kötötte őt, amíg ezt a célt szolgálta. Ha nem, mindent megtett a korlátozás feloldására, szükség esetén megkerülésére. Ravasz és találékony volt. Ebben a maga erkölcsé és felesége tartotta őt üdvös korlátok között.

Mindez természetesen önmagában nem lett volna elég, hogy olyan népszerűséget szerezzen neki, mint ami őt övezte. Népszerűségét emberismeretének és emberszeretetének, hűségének, állandó figyelmének köszönhetette. Figyelme beosztottjai, felettesei és tárgyalófelei, sőt ellenfelei irányában is állandó készségben volt. Hosszan sorolhatnánk, miként taktikázott ki olyan fejlesztéseket, amelyek aztán városok, vagy egész kis régiók jövőjét fellendítették. Máskor miként segített kollégáknak, barátoknak álláshoz, lakáshoz jutni, döntő pozícióba alkalmas személyeket juttatni, sőt nyugatra szökött feleséget visszacsábítani. S ha szombat délután kiment a temetőbe, nemcsak családtagjainak sírját látogatta meg, hanem tucatnyi régi barátjának, munkatársának sírját is felkereste.

De ne feledkezzünk el arról sem, hogy Kozma László érettségi bizonyítványa még a „régi jó idők” szellemét is őrizte. Zeneszeretete sok fáradt nap végén szerzett neki felfrissülést. Francia tudása pedig alkalmassá tette őt a diplomáciai szereplésre is, akár az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságánál. „Salon-latinját” reverendás barátai is értékelték. Sőt ide illik egy bájos anekdóta: Angers városában zavarba hozta az ősi francia város polgármesterét is, mikor úgy mutatkozott be, hogy ő olyan országból érkezett, aminek Anjou királyai voltak. Összenéztek a jó francia urak, s zavartan kérdezték: talán Albániából?

A fiatalabb régi csapat ezért tartott ki mellette. S ő is kitartott régi barátai, kollégái mellett. Így a nyugdíjas közötti vezetők társaságának sok évig volt aktív, sőt meghatározó tagja, és míg az egykorú régi társak lassan elfogytak mellőle, a fiatalabbak, mint tanáruk körül a diákok, mellette maradtak. Nagy öröm volt látni, hogy ez milyen jól esett neki. De feleségének egy évvel ezelőtti halála óta fizikuma és kedélye egyre hanyatlott, noha szelleme, gondolkodása világos és friss maradt. Nyolcvankilencedik születésnapját régi társai pár hete még vele ünnepelték, s ezt ő boldogan fogadta. Istenhitét és hűségét eszméihez, barátaihoz mindvégig megőrizte.

Isten áldása kísérje utolsó útjára!

Molnár László Aurél